

ТРЕБА ДА СЕ ШТИТИ СВО ЗА ТАА ЦЕЛ НЕМА ПОМА

ЈОТ НАРОД И ДРЖАВА, Л ИЛИ ПОГОЛЕМ БРАТ!

Д-р Виталиј Анатолијович Москаленко е роден на 31.10.1955 година во Киев.

Завршил Факултет за новинарство на Киевскиот државен универзитет "Т.Г. Шевченко", во 1978 година. Од таа година работи како кореспондент во Радио "Киев"; од 1981 г. е во Институтот за литература во Академијата на науките на Украина; 1993 г. во Министерството за надворешни работи на Украина; 1994 г. е прв секретар за прашањата од културата во Амбасадата на Украина во Бугарија; 1998 г. е раководител на Одделот за балканските земји во МНР на Украина; 2000 г. раководител на дипломатската мисија на Украина во Македонија; 2001 г. е советник во Амбасадата на Украина во Словачка; 2003 г. е началник на Третата територијална управа на МНР на Украина; 2004 г. е раководител на дипломатската мисија на Украина во Босна и Херцеговина; од 2005 г. е амбасадор на Украина во Македонија. Тој е доктор на филолошки науки. Награден е со орден обележје "За заслуги" III степен.

■ Разговорот го водеше: Кокан СТОЈЧЕВ

Ваша екселенцијо, она што Илинден 1903 година значи за македонскиот народ, за украинскиот тоа е Пилип Орлик, кој заедно со други дејци се борел за самостојна држава Украина. Оваа историска, но и географска паралела наведува дека имаме слична судбина, која се карактеризира со многу црни премрежија и борба за национална слобода, што малку е познато во Македонија...

МОСКАЛЕНКО: Украина и Македонија навистина имаат многу слични историски настани, кои се случиле затоа што долго време сме немале добиено независна држава. Во овие услови се одвивал животот и на украинскиот народ, но и на македонскиот. Всушност, ние стотици години сме биле под туѓа власт на други земји и народи, а секогаш со текот на времето и украинскиот и македонскиот народ сакале да се здобијат со независност и да станат дел од европските независни народи. Во тој контекст, ние имаме многу дејци, цела плејада Украинци кои, почнувајќи од Бодган Хмељницкиј, Петро Дорошенко, Иван Мазепа и други, се бореле за ослободување и за независна украинска држава. Од поблиското минато мораме да го истакнеме значењето на Украинската народна република, во која водачи биле Симон Петљура, Владимир Виниченко и други дејци, врз кои се темели украинската независност, која ја добивме пред 15 години. Сега сакаме да бидеме една чесна европска нација, која ќе ги почитува законите и правото, но и ќе изгради пазарна економија. Во овие услови, и Украина и Маке-

НА 24 АВГУСТ СЕ НАВРШУВААТ 15 ГОДИНИ ОД ПРОГЛАСУВАЊЕТО НЕЗАВИСНОСТ НА РЕПУБЛИКА УКРАИНА. ОВАА ДРЖАВА СЕ НАОГА ВО ЦЕНТРАЛНОИСТОЧНА ЕВРОПА.

ЗАФАКА ПОВРШИНА ОД 603.700 КМ², А ДОЛЖИНАТА НА ГРАНИЦИТЕ Е 6.992 КМ. НА ЗАПАД СЕ ГРАНИЧИ СО ПОЛСКА, УНГАРИЈА И СЛОВАЧКА, НА ИСТОК И НА СЕВЕР СО РУСИЈА И СО БЕЛУРУСИЈА, А НА ЈУГОЗАПАД СО МОЛДАВИЈА И СО РОМАНИЈА. СПОРЕД УСТАВОТ, ТАА Е УНИТАРНА ДРЖАВА. СИСТЕМОТ НА АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИЈАЛНОТО УРЕДУВАЊЕ ГО СОЧИНУВААТ: АВТОНОМНАТА РЕПУБЛИКА КРИМ, ОБЛАСТИТЕ, РЕОНИТЕ, ГРАДОВИТЕ, РЕОНИТЕ ВО ГРАДОВИТЕ, НАСЕЛБИТЕ И СЕЛАТА. ЕДИНИЦИТЕ НА ПОВИСОКАТА АЛКА ВО АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИЈАЛНАТА ПОДЕЛБА НА УКРАИНА СЕ АВТОНОМНАТА РЕПУБЛИКА КРИМ И 24 ОБЛАСТИ.

донија имаат слични задачи и цели, а тоа е интегрирање во европските структури и инкорпорирање во НАТО, каде се надевам ќе имаме доволно простор за соработка за да ги постигнеме сите овие задачи и заедно да бидеме членки на развиеното европско семејство.

Прекојувањето на балканските граници сè уште не е завршено, последна беше Црна Гора, а се очекува решавање на статусот на Косово, доколку на повидок не е и прашањето со Војводина. Каков став ќе заземете во однос на ова прашање, имајќи ги предвид руските ставови за сличните "нови држави" во Вашето соседство?

Во 1991 година Украина и Македонија се здобија со независност, односно и поновата историја нè зближува. И двете држави се соочуваат со проблеми, предизвикани од реакционерните националистички и шовинистички сили: Македонија има проблеми со соседите, а Украина со проруските политичари итн. Колку ваквата политика ѝ пречи на Украина за побрзо евроатлантско интегрирање и како се справувате со овој проблем?

МОСКАЛЕНКО: Било какви екстремни појави, било тоа да е национализам или шовинизам, не ни помагаат во овие процеси кои сакаме да ги постигнеме. Мислам дека во тој однос или сплет на околности треба да бидеме коректни кон сите настани и секојдневно да работиме за да ги постигнеме посакуваните резултати. Што се однесува до појавите, кои ги иницираат одредени сили, да речеме во Руската федерација или внатре во Украина, мислам дека тоа е болест која треба да ѝ се препушти на времето. На неа ѝ треба време за да помине. Инаку, ние со Русите сме исто како претпоставувам како и вие со Србите и со другите народи кои ве опкружуваат. Ние секогаш сме биле во добри односи и имаме иста религија, култура. Но, за ова прашање, прво сметам дека треба сами како нација и држава да се почитуваме, а потоа да ги почитуваме другите нации, кои нè опкружуваат. Ако ние вака се однесуваме кон нив се надевам дека и тие така нас ќе нè восприемаат. Мислам дека не треба да му посветуваме големо внимание на она што нè разделува, туку треба да го бараме она што нè обединува и ни помага да бидеме современи нормални европски луѓе. Во овој

МОСКАЛЕНКО: Прашањето е сложено. Но, прво да одговорам за Црна Гора. Мислам дека украинскиот и македонскиот став се слични. Црна Гора била република во составот на поранешна Југославија, во која постоеле и егзистирале сите други земји од регионот. Сега таа ги има сите потребни услови за самостојна држава, која Украина ја призна. Прашањето на Косово е посложено. Треба стриктно да ја почитуваме Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на ООН, каде пишува прво стандарди, а дури потоа статус. Што сакам да кажам? Во цела Европа има слични проблеми. Меѓутоа, ако почнеме да ги фрагментираме овие проблеми тие никогаш нема да бидат запрени. Тоа не се однесува само на Косово или на Војводина, проблеми има и во Шпанија, кај нас во близина е Предњестровје, има и замрзнати конфликти во Кавказ, Нагорно Карабах итн. Значи, треба стриктно да се однесуваме во согласност со сите меѓународни спогодби и договори. Околу овие прашања нема решавање според двојни стандарди. Има еден стандард кој важи за сите, а тоа е меѓународното право, кое треба да биде поткрепено со аргументи.

До неодамна противниците на Портокаловата револуција се закануваа со отцепување на Кримскиот регион, кој е подложен на надворешни политички влијанија. Колку лошо влијаат ваквите настојувања врз стабилноста на Украина, бидејќи во моментот сите прашања се подведуваат под резервите со нафта, енергетските ресурси итн.?

МОСКАЛЕНКО: Што се однесува до Крим и до Кримскиот регион, мислам дека немаме некој сериозен проблем. Според

Ние доволно често ја претставуваме украинската уметност и култура во Скопје. Последниве месеци се одржаа 5-6 изложби на украински сликари во главниот град, во Куманово, Битола, во Прилеп.

Во Скопје гостуваше детскиот ансамбл "Серпанок" од Лавов. Диригентот Герман Макаренко од Националната опера и балет на Украина диригираше со операта "Травијата" на МОВ во Скопје.

мене, тоа е вештачко прашање, поврзано со нечии амбиции, на одредени политички сили. Портокаловата револуција победи, и како во секоја земја имате различни ставови и размислувања, така што и во нашата држава сите луѓе не сакаат да се смират со тоа што веќе го имаме. Затоа тие бараат одредени патишта, кои нив ќе ги направат поприсутни во медиумите, но овие правци не се секогаш чесни. Мислам дека со формирањето на Владата, верувајте дека прашањето на Крим, и со вежбите заедно со НАТО на територијата на Украина, кои се одвиваат во текот на последниве осум години, односите во регионот и пошироко ќе бидат сосема нормални и нема да бидат поставени како дискутабилни прашања. А оние сили кои сега

тие ги користат за шпекулации, не верувам дека ќе успеат во тоа. Инаку, кај нас Крим повеќе е познат како потрошувач на економски добра. Таму постојат добри услови за туризам, а она што го имавме пред еден месец со Крим е резултат на економската конкуренција. Вообичаено во Крим се одмораат околу 2,5 милиони туристи, повеќето од Русија. Тоа се наши традиционални туристи и во овој момент треба да се земе предвид факторот кој секаде е присутен, а тоа е дека ова е време на глобализација во која постои сериозна конкуренција.

Македонската православна црква има спор со СПЦ. Исто така, и Украинската црква се справува со рускиот патријаршки двор. Како Вие гледате на овие проблеми, бидејќи православните народи треба да ги обединуваат религијата и културата, а не да ги разединува политиката?

МОСКАЛЕНКО: Во однос на овој проблем би се навратил на минатото. Украинската црква е постара и поавтентична од РПЦ, истото тоа се однесува и за МПЦ. Сите знаеме од каде сме ја добиле славјанската азбука, од овие терени, од Македонија, од Кирил и Методиј, од Охрид, и сега можеме да зборваме за првото или за второто славјанско влијание. Всушност, и Украина и Русија ги добија православната вера и славјанското писмо од овие простори. Историските документи велат дека ниту

ние, а ниту вие не сме имале независна држава, но религијата, културата и писмото егзистирале и нè обединувале. Но, бидејќи не сум стручњак за областа за црковни прашања, а и поради тоа што црквата кај нас е одделена од државата, подлабоко не би ги коментирал работите. Мислам дека ако ги отфрлиме сите политички настани или прашања, порано или подоцна, секоја земја која е самостојна и независна треба да има своја автокефална црква. На пример, во овој момент во Украина имаме три православни и една унијатска црква. Тоа не е добро, но ова е сензибилно прашање и не треба него да го "бодриме" да добива жестоки тонови итн. Претпоставувам дека луѓето, верниците сакаат спокојно да ја почувствуваат религијата и она што им треба. Битно е ние како политичари или дипломати да бидеме коректни едни кон други. Инаку, пред 15 години повеќе верници од Украина одеа и ѝ припаѓаа на Украинската православна црква, која е под Московскиот патријарх, ако не се лажам тогаш таа имаше околу 70 отсто од верниците. Сега тој процент е променет, 54 отсто се припадници на Украинската православна црква, но под Киевскиот патријарх. Значи, треба луѓето сами за себе да градат религиско мислење но, исто така, битно е екстремистите и политичарите да не ја користат религијата за добивање евтина популарност.

 По Портокаловата револуција Украина тргна кон градење нови демократски процеси, кои беа попречувани од т.н. проруски сили во Вашата земја. Во контекст на ова, каде сè треба да се насочи новата политичка гарнитура во Украина, односно со кои економски проблеми се соочува државата?

МОСКАЛЕНКО: Економските проблеми се исти како и оние во Македонија, а тоа се невработеноста, потребата од современи технологии, инвестиции итн. Но, пред сè, треба да

Во Украина во фудбалските клубови играат неколку Македонци. Не знам колку има ракометарки во Македонија, но тренерот Андреј Портној е другар на нашата Амбасада. Ние присуствуваме на сите натпревари во Скопје кога игра "Кометал Горче Петров".

изградиме стабилно општество, кое ќе покаже дека сме луѓе кои сериозно ќе им пристапат на овие проблеми. Само дури тогаш ќе има инвестиции и доверба од странските инвеститори и партнери. Последниве 15 години ние сме биле меѓу две страни, меѓу Западот и Русија. Но, треба да воспоставиме однос на соработка со сите, а најбитно е да се избере она што му одговара на украинскиот народ. Што сакам да потенцирам? Ако речам дека Русија е најбогата земја со енергетски богатства, на некој начин неа треба и да ја разбереме, бидејќи таа има свој интерес, кој нормално нам ни е разбирлив. Но, во современи услови не може 1.000 метри кубни гас да чинат 45 американски долари, и тоа треба сите ние да го разбереме. Значи, ако набавуваме енергенци треба да се плаќа вистинска цена, без да си помал или поголем брат. Треба да работиш за да добиваш пари, но и нивните услуги треба реално да се плаќаат. Само тогаш ќе нема шпекулации од типот - ако сме пријатели 350 години или сме биле заедно, еве повелете вие сте со нас. Значи, нема сосема ниска цена, ова е прашање на современиот свет. Истото се однесува и за Западот, таму нивото на животниот стандард е доволно повисоко, а и ние се стремиме кон тоа.

 Најпознатите македонски бизнисмени имаат тесни врски и деловна соработка со украинските стопанственици. Зошто оваа економска и општествена соработка не е позната за македонската јавност?

МОСКАЛЕНКО: Ова е добра забелешка, зошто овие факти се непознати. Врските меѓу македонските и украинските бизнисмени се големи. На пример, реномираната градежна фирма "Гранит" го реновира патот од западната граница на Украина кон Киев, во правец Чок-Стриј-Лавов. Други украински стопанственици успешно соработуваат со македонски стратешки партнери. Што се однесува до нашата трговска размена, Украина е меѓу најголемите странски партнери на Македонија. Но, за жал, од Македонија земаме помалку. Сега сме ангажирани да ги зајакнеме нашите врски, и буквално пред неколку седмици одредена група македонски бизнисмени беше во посета на Украина, каде на средбата со украинските колеги склучија повеќе спогодби и договори за бизнис. Мојата земја е заинтересирана за соработка во градежништвото, за увоз на овошје, раноградинарски производи, зеленчук, македонско вино итн. Според македонската статистика, лани стоковата размена изнесуваше околу 70 милиони евра. Тоа не е голема цифра, но мислам дека поприемлива е бројката од 100 до 120 милиони евра. Меѓутоа, нашите статистички показатели се поразлични и пониски, бидејќи размената оди преку други земји итн. Сепак, битно е дека ние знаеме што сакаме да правиме на тоа поле. Со цел зајакнување на трговско-економската размена Украинската амбасада во Скопје веќе организираше неколку регионални средби со стопанствениците во Македо-

нија: во Битола, Тетово, Општина Гази Баба во Скопје итн. Ние им посочивме што нам ни е потребно, а тие досега многу малку знаеја што можат да добијат од Украина.

Република Македонија се соочува со пораст на криминалот и на корупцијата, а таквата слика ја следи и Украина. Што преземате на ова поле и дали ќе има соработка со македонските служби?

МОСКАЛЕНКО: Соработката меѓу нашето и вашето Министерство за внатрешни работи постои одамна. Таа почна да се одвива уште во времето на мојот прв мандат во Македонија, пред 5-6 години. Тогаш, контактите меѓу министерствата за внатрешни работи се лоцираа на проблемот со белото робје, кој во овој момент е надминат. Протоколот за соработка даде ефикасни резултати. Значи, има резултати и на други нивоа и во однос на културата, науката итн. Ако зборваме за културната соработка, постои протокол за соработка меѓу двете министерства за култура и уметност. Во овој момент, работиме на поставување споменик во чест на познатиот украински поет и уметник Тарас Шевченко. Споменикот ќе биде поставен до Музејот за современа уметност. Постои договор меѓу двајцата претседатели македонската страна да постави свој споменик за истакнат македонски деец. Македонија треба да одлучи кого ќе овековечи во Украина. Сепак, претпоставувам дека тоа ќе биде Крсте Мисирков, кој учеше во Украина и е познат кај нас. Дали неговиот споменик ќе биде во Одеса или во Киев, не е важно, треба достоинствено да му оддадеме признание. Многу добро соработуваат и академиите на науките на двете земји, редовно се одржуваат научни сесии во Украина и во Македонија.

Пред две децении се случи Чернобилската хаварија која остави длабоки траги врз населението на Украина, но и пошироко. Последниците од катастрофата сè уште се чувствуваат. На кој начин се обидуваме да ги намалиме влијанијата од "Чернобилскиот саркофаг"?

МОСКАЛЕНКО: Последниве 15 години Украина самостојно ги финансира трошоците за ликвидација на последиците од хаваријата, односно од 1992 до 2005 година тие трошоци изнесуваат 7,35 милијарди американски долари, а во поедини години достигнувале ниво од 8 до 10 отсто од Буџетот на Украина. Сепак, тешко е да се определи размерот на индиректните загуби, кои произлегуваат како последица од неискористувањето на загадените земјоделски обработливи површини, водните и шумските ресурси, а исто така, поради намалувањето на производството на електрична енергија се јавува последица-намалување на производството на стоки и давање услуги. Според пресметките на украинските специјалисти, до 2015 година нашите економски загуби ќе изнесуваат 179 милијарди американски долари. Оваа катастрофа е сериозен сопирачки фактор за економската изградба на нашата држава. Размерите на социјално-економските загуби кои ги почувствува Украина се неспоредливи со реалните економски можности на земјата и за нивно елиминирање во наредните десеттина години ќе биде потребна помош од меѓународната заедница. Тежината на трошоците за ликвидација на проблемот уште многу години ќе има забележливо негативно влијание врз економијата на земјата. Тоа е најголем проблем со кој се соочуваме. Чернобилската атомска катастрофа предизвикува тешки последици и влијае врз животните интереси на многу земји, а за нејзино совладување потребни се ресурси и средства, кои ги надминуваат економските можности на Украина. Затоа постои потреба од обединување на сите сили и ресурси на светската заедница за правилно и контролирано надминување на

проблемот. За таа цел, во април во Киев се одржа Меѓународна конференција, која претставува нов чекор на патот за заедничка реализација за ослабување на последиците од хаваријата и зголемување на атомската безбедност.

Во осумдесеттите и во деведесеттите години на минатиот век главен енергетски и економски потенцијал за Украина беше јагленот. Денес, енормната побарувачка за енергија налага светот да бара алтернативни пастишта. Бевте и сè уште сте зависни од рускиот природен гас. Каде се насочувате за да ја намалите оваа зависност од Русија?

МОСКАЛЕНКО: Знаеме дека овој светски проблем се усложнува и затоа сега се обидуваме да развиваме ефикасни технологии, кои трошат малку енергија. Инаку, нашата економија, која ја добивме по пат на сукцесија од поранешната СССР, беше екстензивна. Но, мина времето кога во големиот Советски сојуз никој не гледаше колку се троши и колку гас или нафта ќе добиеме. Сега треба да броиме што е наше и треба да бидеме внимателни за да не бидеме зависни само од Русија. На пример, ако цената на гасот или нафтата кои ги добиваме од Русија се покачи, тогаш и Украина ќе има свој интерес да ја зголеми цената за нивното транзитирање низ нашата земја кон ЕУ. Сепак, ако нормално и цивилизирано се однесуваме тогаш ќе нема проблеми од типот на оние кои се појавија пред извесно време, а со тоа ќе се намалат сите шпекулации од овој вид.